

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz określającego treść załącznika XI

COM(2006) 7 wersja ostateczna — 2006/0008 (COD)

(2007/C 161/18)

Dnia 10 lutego 2006 r. Rada, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej.

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 22 lutego 2007 r. Sprawozdawcą był Wolfgang GREIF.

Na 434. sesji plenarnej w dniach 14-15 marca 2007 r. (posiedzenie z dnia 14 marca 2007 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął 163 głosami — 5 osób wstrzymało się od głosu — następującą opinię:

1. Streszczenie

1.1 Zdaniem Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego należy dążyć do możliwie najszybszego zastosowania nowego rozporządzenia koordynującego w zakresie zabezpieczenia społecznego między państwami członkowskimi, co obejmuje zarówno pilne wejście w życie przedłożonego projektu rozporządzenia wykonawczego, jak również porozumienie co do omawianego tu rozporządzenia, określające treść załącznika XI rozporządzenia nr 883/2004.

1.2 Komitet zdaje sobie sprawę, że nieograniczone stosowanie zasady równego traktowania okoliczności, które uniemożliwiają jakiegokolwiek ograniczenie ustawodawców krajowych wyłącznie do krajowych okoliczności w zakresie zabezpieczenia społecznego, będzie miało znaczący wpływ na systemy zabezpieczenia społecznego.

1.3 Z tego względu, zdaniem Komitetu, w celu uniknięcia sprzeczności między przepisami krajowymi a tekstem rozporządzenia 883/2004 konieczne są odpowiednie wpisy w załączniku XI, odnoszące się do szczególnych okoliczności występujących w państwach członkowskich. Komitet wzywa jednak do przeciwdziałania przesadzie i do maksymalnego ograniczenia liczby wpisów oraz do uzależnienia ich od tego, czy są rzeczywiście konieczne dla działania zasad koordynacji w danym państwie członkowskim i czy są zgodne z zasadą proporcjonalności.

1.4 Dla Komitetu szczególne znaczenie ma zapewnienie, że w praktyce koordynacyjnej zapisy w załączniku XI w żadnym razie nie mogą doprowadzić do zmian niekorzystnych dla obywateli.

1.5 W odniesieniu do przyjętych wpisów Komitet nie dostrzega zauważalnych problemów ani dla przemieszczających się ubezpieczonych, ani dla przedsiębiorstw i instytucji zabezpieczenia społecznego. Ważne jest, aby wynikające z koordynacji korzyści dla beneficjentów nie zostały pomniejszone przez te wpisy.

1.6 Komitet przyjmuje z zadowoleniem skuteczne działania na rzecz uproszczenia podejmowane przez wszystkie zainteresowane strony, które prowadzą do znacznego zmniejszenia liczby wpisów w załączniku XI w porównaniu do analogicznego załącznika VI do istniejącego rozporządzenia koordynującego 1408/71.

1.7 W celu jak najszybszego wdrożenia rozporządzenia podstawowego Komitet wzywa państwa członkowskie, aby już teraz wyposażyły swoje instytucje zabezpieczenia społecznego w odpowiednie zasoby kadrowe i techniczne, tak aby umożliwić im jak najszybsze przedstawienie się.

2. Wprowadzenie i kontekst wniosku dotyczącego rozporządzenia

2.1 Zagadnienie koordynacji krajowych systemów zabezpieczenia społecznego na szczeblu Wspólnoty jest obecnie uregulowane przepisami rozporządzenia (EWG) nr 1408/71 („rozporządzenie podstawowe”) oraz związanego z nim „rozporządzenia wykonawczego” (EWG) nr 574/72, które były wielokrotnie zmieniane i aktualizowane od czasu ich wejścia w życie ponad 30 lat temu.

2.1.1 Celem tych rozporządzeń jest podjęcie niezbędnych działań, które zagwarantują, że objęte ich zakresem stosowania osoby podróżujące do innych państw członkowskich, tam przebywające lub mieszkające, nie utracą swoich uprawnień z tytułu zabezpieczenia społecznego. Ubezpieczeni zmieniający miejsce pobytu nie mogą ponosić strat z powodu tych zmian i być traktowani gorzej niż osoby ubezpieczone pozostające w tym samym miejscu. W celu zagwarantowania tych uprawnień w rozporządzeniach zawarto zasady umożliwiające koordynację oraz różne zasady odpowiadające szczególnym wymogom poszczególnych dziedzin zabezpieczenia społecznego.

2.2 Rozporządzenie 1408/71 ma zostać zastąpione rozporządzeniem (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004, które zostało przyjęte już w dniu 29 kwietnia 2004 r.

2.2.1 Zgodnie z art. 89 nowego rozporządzenia 883/2004 jego wykonanie zostanie uregulowane przepisami innego rozporządzenia, które zastąpi obecnie obowiązujące rozporządzenie wykonawcze 574/72. Przedłożony w dniu 31 stycznia 2006 r. projekt rozporządzenia wykonawczego⁽¹⁾ jest obecnie przedmiotem prac Parlamentu Europejskiego i Rady, był również tematem odrębnej opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego⁽²⁾.

⁽¹⁾ Dz.U. C 318 z 23.12.2006

⁽²⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego COM(2006) 16 wersja ostateczna — 2006/0006 (COD), sprawozdawca: Wolfgang GREIF. Dz.U. C 324 z 30.12.2006 r.

2.2.2 Dopiero po wejściu w życie rozporządzenia wykonawczego możliwe będzie stosowanie rozporządzenia 883/2004, dzięki czemu wszyscy beneficjenci będą mogli skorzystać z już uzgodnionych licznych uproszczeń, wyjaśnień i ulepszeń w zakresie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Do tego momentu rozporządzenie 1408/71 oraz jego rozporządzenie wykonawcze 574/72 obowiązują bez ograniczeń.

2.3 Punkt uzasadnienia 41 rozporządzenia 883/2004 stanowi, że „w celu ułatwienia stosowania zasad koordynacji niezbędne jest wprowadzenie przepisów szczególnych, które odpowiadają szczególnym cechom ustawodawstwa krajowego”. Właśnie te „przepisy szczególne dotyczące stosowania ustawodawstw państw członkowskich” są przedmiotem załącznika XI do rozporządzenia 883/2004, którego dotyczy niniejsza opinia.

2.3.1 W rozporządzeniu podstawowym 883/2004 określono zatem podstawowe zasady koordynacji. Rozporządzenie wykonawcze stanowi swego rodzaju „instrukcję obsługi” rozporządzenia podstawowego i reguluje raczej kwestie techniczno-administracyjne. Natomiast w załączniku XI rozporządzenia 883/2004 znajdują się szczególne postanowienia dopasowane do porządków prawnych poszczególnych państw członkowskich, umożliwiające swobodne stosowanie nowych zasad koordynacji.

2.3.2 Załącznik XI służy więc wyeliminowaniu sprzeczności między krajowymi systemami zabezpieczenia społecznego a zasadami koordynacji. Poszczególne przepisy krajowe muszą być zabezpieczone za pomocą zapisów w załączniku XI, aby nie stały w sprzeczności z procesem koordynacji. W ten sposób załącznik XI powinien gwarantować sprawną interakcję krajowych i wspólnotowych przepisów w praktycznej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w państwach członkowskich.

2.4 W załączniku XI każdemu państwu członkowskiemu zostanie poświęcona odrębna sekcja. Zakres wpisów odnoszących się do poszczególnych państw członkowskich będzie znacznie zróżnicowany i uzależniony od krajowych porządków prawnych.

2.5 W 2004 r. w trakcie opracowywania nowego rozporządzenia koordynacyjnego 883/2004 początkowo pozostawiono całkowicie pusty załącznik XI. Uzgodniono wówczas, że jego treść zostanie określona w kolejnym rozporządzeniu. Przedłożony wniosek dotyczy właśnie tego rozporządzenia ⁽³⁾.

2.5.1 Załącznik XI odnosi się nie tylko do samego rozporządzenia 883/2004, ale również do rozporządzenia wykonawczego. Tych trzech aktów nie można rozpatrywać oddzielnie. Z tego względu treść załącznika XI jest przedmiotem prac w grupie roboczej Rady do spraw społecznych równoległe z odpowiadającymi mu fragmentami rozporządzenia wykonawczego. Oba projekty rozporządzenia, przedstawione przez Komisję w styczniu 2006 r., zostaną zatem jednocześnie omówione w Radzie.

⁽³⁾ COM(2006) 7 wersja ostateczna

2.5.2 Przed wejściem w życie rozporządzenia wykonawczego Parlament Europejski i Rada muszą uzgodnić treść załącznika XI. W ten sposób ukończenie prac nad załącznikiem XI stanowi dodatkowy warunek stosowania nowych zasad koordynacji w zakresie zabezpieczenia społecznego. Podstawą prawną przedmiotowego rozporządzenia są art. 42 i 308 traktatu WE. Z tego względu wejście rozporządzenia w życie wymaga uzyskania jednomyślności w Radzie oraz procedury współdecyzji w Parlamencie Europejskim.

2.6 W dniu 24 stycznia 2006 r. Komisja przedłożyła wniosek zmieniający niektóre punkty rozporządzenia 883/2004 i określający treść załącznika XI. Wniosek ten został opracowany w porozumieniu z państwami członkowskimi. Uzasadnieniem zmian poszczególnych punktów rozporządzenia 883/2004, które wciąż jeszcze nie może być stosowane, jest uznanie niektórych kwestii zgłoszonych przez państwa członkowskie w formie wpisów do załącznika XI za zagadnienia horyzontalne, które powinny zostać uregulowane w odniesieniu do wszystkich państw członkowskich. Włączenie tych przepisów do rozporządzenia podstawowego sprawi, że zbędne staną się brzmiące jednakowo wpisy w załączniku XI, które zostały zgłoszone przez większą liczbę państw członkowskich.

3. Ogólne i szczegółowe uwagi Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

3.1 Już w kilku opiniach Komitet wyrażał zadowolenie z przyjęcia nowych zasad koordynacji krajowych systemów zabezpieczenia społecznego, uznając je za ważny krok ku poprawie warunków swobodnego przepływu osób w Unii i podkreślając szczególnie zadowolenie z rozszerzonego zakresu przedmiotowego i podmiotowego, uproszczeń w porównaniu z obecnie obowiązującymi zasadami oraz wszystkich przepisów dotyczących poprawy współpracy między instytucjami zabezpieczenia społecznego.

3.1.1 Komitet uznaje za właściwe doprowadzenie do możliwie najszybszego stosowania nowego rozporządzenia koordynującego, co obejmuje zarówno szybkie wejście w życie przedłożonego projektu rozporządzenia wykonawczego, jak i uzgodnienie treści załącznika XI. W tym kontekście wzywa wszystkie zainteresowane strony do możliwie najszybszego rozpatrzenia przedłożonego wniosku dotyczącego rozporządzenia wykonawczego, jak również przedmiotowego rozporządzenia określającego treść załącznika XI ⁽⁴⁾.

3.1.2 Ponadto już w swojej opinii dotyczącej rozporządzenia wykonawczego Komitet stwierdził, że przewidywany termin między ostatecznym przyjęciem rozporządzenia wykonawczego a jego wejściem w życie w żadnym wypadku nie powinien przekroczyć okresu sześciu miesięcy przewidzianego we wniosku Komisji ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Wnioskowana ostatnio w opinii EKES-u w sprawie zabezpieczenia społecznego pracowników najemnych i osób prowadzących działalność na własny rachunek (sprawozdawca: José Isaiás RODRIGUEZ GARCIA-CARO), Dz.U. C 24 z 31.1.2006 oraz opinii EKES-u w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego COM(2006) 16 wersja ostateczna — 2006/0006 (COD), sprawozdawca: Wolfgang GREIF, Dz.U. C 324 z 30.12.2006 r.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 324 z 30.12.2006, sprawozdawca Wolfgang GREIF — punkt 4.4.1

3.2 W załączniku XI państwa członkowskie mogą zaproponować wpisy umożliwiające utrzymanie niektórych przepisów krajowych, szczególnie dla nich istotnych. Taka konieczność wynika przede wszystkim z szerokiego zakresu równego traktowania okoliczności w rozporządzeniu 883/2004, zgodnie z którym zasadniczo wszystkie okoliczności i zdarzenia wywołujące skutki prawne w zakresie zabezpieczenia społecznego, występujące na obszarze innego państwa członkowskiego, powinny być traktowane tak, jak gdyby miały one miejsce na własnym terytorium danego państwa ⁽⁶⁾.

3.2.1 Równe traktowanie okoliczności oznacza na przykład, że korzystanie ze świadczenia wypłacanego przez instytucję zabezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego pociąga za sobą jednakowe skutki prawne, jak korzystanie ze świadczenia krajowego. Jeżeli zaś na przykład wypadek w kraju daje prawo do korzystania z renty inwalidzkiej, taka renta powinna być również zagwarantowana w razie wypadku w innym państwie członkowskim.

3.2.2 W przeszłości Europejski Trybunał Sprawiedliwości prawie zawsze orzekał na korzyść szerokiego zakresu równego traktowania okoliczności w celu zapewnienia ochrony pracowników migrujących. W obecnie stosowanym rozporządzeniu 1408/71 nie ma ogólnie pojmowanego równego traktowania okoliczności, a jedynie pojedyncze, wyszczególnione przypadki równego traktowania. W odniesieniu do nieuwzględnionych pojedynczych przypadków często odwoływano się do orzecznictwa Trybunału. Na przykład za niedopuszczalne uznano przedłużanie okresu korzystania z renty dla sierot jedynie o okres służby wojskowej odbytej w kraju wypłacającym rentę ⁽⁷⁾ lub uwzględnianie w emeryturze okresu inwalidztwa jedynie w przypadku, gdy w momencie wystąpienia niezdolności do pracy świadczeniobiorca podlegał ustawodawstwu danego państwa członkowskiego ⁽⁸⁾.

3.2.3 Komitet zdaje sobie sprawę, że nieograniczone stosowanie zasady równego traktowania okoliczności, uniemożliwiający jakiegokolwiek ograniczenie ustawodawców krajowych wyłącznie do krajowych okoliczności w zakresie zabezpieczenia społecznego, będzie miało znaczący wpływ na systemy zabezpieczenia społecznego. Również punkty uzasadnienia 9-12 rozporządzenia 883/2004 wskazują, że należy określić granice równego traktowania okoliczności. Należy zatem zapewnić, „by zasada uwzględniania okoliczności lub wydarzeń nie prowadziła do obiektywnie nieuzasadnionych rezultatów ani do kumulacji świadczeń tego samego rodzaju za ten sam okres” (punkt uzasadnienia 12). Natomiast punkt uzasadnienia 11 przewiduje, że równe traktowanie okoliczności i zdarzeń, które miały miejsce w jednym państwie członkowskim, nie może w żaden

⁽⁶⁾ Patrz art. 5 rozporządzenia 883/2004.

„Równe traktowanie świadczeń, dochodów, okoliczności lub zdarzeń »O ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej oraz w świetle specjalnych wprowadzonych przepisów wykonawczych, zastosowanie mają następujące przepisy:

- w przypadkach, w których na podstawie ustawodawstwa właściwego państwa członkowskiego, otrzymywanie świadczeń z zabezpieczenia społecznego i inny dochód ma pewne skutki prawne, odpowiednie przepisy tego ustawodawstwa mają zastosowanie także do otrzymywanych świadczeń równoważnych nabytych na podstawie prawodawstwa innego państwa członkowskiego lub dochodów osiągniętych w innym państwie członkowskim;
- W przypadkach, w których na podstawie ustawodawstwa właściwego państwa członkowskiego, zaistnieniu pewnych okoliczności lub zdarzeń przypisywane są określone skutki prawne, to państwo członkowskie uwzględni podobne okoliczności lub zdarzenia zaistniałe w każdym państwie członkowskim tak, jak gdyby miały one miejsce na jego własnym terytorium.»

⁽⁷⁾ Sprawa C-131/96, Mora Romero, Zb.Orz. 1997, str. I-3676

⁽⁸⁾ Sprawy C-45/92 i C-46/92, Lepore i Scamuffa, Zb.Orz. 1995, str. I-6497

sposób sprawić, że właściwym dla nich stanie się inne państwo członkowskie ani że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo.

3.2.4 Aby uniknąć niepożądanych skutków równego traktowania okoliczności, wyjątki horyzontalne, dotyczące wielu państw członkowskich, zostały włączone do rozporządzenia 883/2004. Szczególne niepożądane skutki, dotyczące systemu jednego państwa członkowskiego, mogą być wyeliminowane poprzez wpisanie do załącznika XI.

3.3 Treść załącznika XI opiera się na wkładzie państw członkowskich. Nie mogą one przyjmować ani zachować na szczeblu krajowym przepisów dotyczących szczególnych okoliczności, jeżeli w szczególnych warunkach mogłoby to być sprzeczne z treścią rozporządzenia 883/2004. Załącznik XI ma zatem zapewnić takie dostosowanie poszczególnych punktów rozporządzenia w odniesieniu do państw członkowskich, aby możliwe było jego sprawne stosowanie w poszczególnych państwach członkowskich.

3.3.1 Ze względu na potencjalną wielość wpisów, załącznik XI jest zatem szczególnie delikatnym elementem, jeśli chodzi o wejście w życie rozporządzenia 883/2004. Komitet przyznaje, że niektóre wpisy są konieczne, wzywa jednak do przeciwdziałania nadmiernemu ich mnożeniu oraz do maksymalnego ograniczenia liczby wpisów i uzależnienia ich od tego, czy są rzeczywiście konieczne dla funkcjonowania przepisów koordynujących w danym państwie członkowskim i zgodne z zasadą proporcjonalności. Dla Komitetu szczególnie znaczenie ma zapewnienie, że w praktyce koordynacyjnej wpisy w załączniku XI w żadnym razie nie mogą doprowadzić do zmian niekorzystnych dla obywateli.

3.3.2 Komitet zdaje sobie sprawę ze złożoności zagadnień wymagających wyjaśnienia, niemniej wzywa, aby partykularne interesy nie doprowadziły do dalszych opóźnień w stosowaniu nowych zasad koordynacji, zwłaszcza że konieczne jest uzyskanie jednomyślności w Radzie oraz zastosowanie procedury współdecyzji w Parlamencie Europejskim.

3.4 Już w trakcie uzgodnień dotyczących rozporządzenia 883/2004 wezwano państwa członkowskie do przedłożenia propozycji zapewniających sprawne stosowanie poszczególnych uregulowań. Państwa członkowskie zgłosiły około 150 propozycji wpisów do załącznika XI. Służby Komisji oceniły poszczególne propozycje i omówiły je z przedstawicielami poszczególnych państw członkowskich. Ostatecznie do zatwierdzenia we wniosku przedstawiono około 50 propozycji. W ten sposób uzgodniono treść obecnie omawianego wniosku Komisji. Ostateczne sprawdzenie wpisów do załącznika XI odbywa się obecnie w grupie roboczej Rady do spraw społecznych jednocześnie z omawianiem analogicznego rozdziału rozporządzenia wykonawczego.

3.4.1 Z uwagi na złożoność szczegółowych kwestii prawa socjalnego poszczególnych państw członkowskich Komitet nie będzie drobiazgowo analizował każdego wpisu. Na pierwszy rzut oka Komitet nie dostrzega widocznych problemów w przyjętych wpisach ani dla przemieszczających się ubezpieczonych, ani dla przedsiębiorstw i instytucji zabezpieczenia społecznego.

3.5 Również odrzucenie większości wpisów wydaje się zrozumiałe: niektóre wpisy nie zostały włączone do załącznika XI z uwagi na ich zbyttność lub niezgodność z rozporządzeniem 883/2004. Niektóre inne propozycje wpisów do załącznika XI zostały przekształcone we wnioski dotyczące zmiany rozporządzenia 883/2004. Są to takie wnioski, które mają charakter ogólny, a nie takie, które odnoszą się do konkretnego kraju.

3.5.1 Takie wnioski dotyczące zmiany rozporządzenia 883/2004, zawarte również w przedłożonym wniosku dotyczącym rozporządzenia, pozwoliły uniknąć przyjęcia w załączniku XI wielu podobnie brzmiących wpisów odnoszących się do poszczególnych państw członkowskich. Dzięki temu załącznik jest krótszy, a całe rozporządzenie bardziej przejrzyste.

3.5.2 Przykładem takiego podsumowania zagadnień horyzontalnych może być art. 1 wniosku dotyczącego rozporządzenia. Zawarte tam wyjaśnienia dotyczą wielu państw członkowskich i zgodnie z systemem zostały uwzględnione w formie zmian we właściwym rozporządzeniu 883/2004, a nie w postaci wielu wpisów w załączniku XI.

3.5.2.1 Art. 1 ust. 1 dotyczy zmiany art. 14 rozporządzenia 883/2004 „Ubezpieczenie dobrowolne lub fakultatywne kontynuowane”. Nowy zapis umożliwia wszystkim państwom członkowskim określenie w swoim ustawodawstwie, że przyjęcie do ubezpieczenia dobrowolnego w systemie zabezpieczenia społecznego, uzależniającego ubezpieczenie dobrowolne od uprzedniego zamieszkania lub zatrudnienia w danym kraju, możliwe jest jedynie w przypadku uprzedniego uczestnictwa w systemie danego państwa członkowskiego na podstawie zatrudnienia. Brak takiego wyjątku umożliwiałby wszystkim osobom zamieszkałym lub zatrudnionym gdziekolwiek na terytorium UE zawarcie dobrowolnego ubezpieczenia w danym państwie członkowskim na podstawie szerokiego zakresu równego traktowania okoliczności, wynikającego z art. 5 rozporządzenia 883/2004. Ponieważ w ustawodawstwie niektórych państw członkowskich dobrowolne ubezpieczenie wiąże się z jak najbardziej korzystnymi warunkami, nieograniczone otwarcie mogłoby w niektórych przypadkach wiązać się ze zakłóceniem równowagi w systemie danego państwa członkowskiego i znacznymi problemami dla osób ubezpieczonych w danym państwie członkowskim. Uzgodniono więc, że wszystkie państwa członkowskie mogą uzależnić dobrowolne ubezpieczenie od uprzedniego zatrudnienia.

3.5.2.2 Art. 1 ust. 3 dotyczy zmiany art. 52 rozporządzenia 883/2004 „Przyznawanie świadczeń”.

Ustala on dla wszystkich państw członkowskich, a więc zgodnie z podejściem horyzontalnym przypadki, w których przy określaniu wysokości świadczeń nie można stosować tzw. metody *pro rata temporis* ⁽⁹⁾.

— W każdym wypadku celem jest zapobieżenie gorszemu traktowaniu ubezpieczonych zmieniających miejsce zamieszkania w porównaniu do osób ubezpieczonych nie zmieniających miejsca pobytu.

⁽⁹⁾ W metodzie *pro-rata-temporis* krajowe świadczenie częściowe oblicza się w sposób proporcjonalny. Najpierw zakłada się fikcyjnie, że wszystkie lata okresu ubezpieczenia były uzyskane w kraju. Następnie krajowe świadczenie częściowe oblicza się jako udział procentowy w tym świadczeniu fikcyjnym, który odpowiada udziałowi okresu ubezpieczenia przepracowanego w kraju do całości okresu ubezpieczenia. Jednakże istnieją przypadki, w których świadczenie określane wyłącznie na podstawie okresu przepracowanego w kraju (świadczenie autonomiczne) jest zawsze wyższe niż świadczenie obliczane w sposób proporcjonalny. Takie przypadki są wymienione w załączniku VIII. Wówczas właściwy organ może zrezygnować z obliczania świadczenia proporcjonalnego.

— Dla pełnego obrazu należy również wspomnieć, że przedłożony przez Komisję projekt tekstu był przedmiotem prac Rady.

— Obecne częściowe uzgodnienie w ramach Rady przewiduje jedynie, że w systemach, w których okresy czasu nie są istotne dla wyliczenia wysokości świadczeń, nie jest konieczne przeprowadzanie wyliczenia metodą *pro rata temporis*, o ile są one uwzględnione w załączniku VIII do rozporządzenia 883/2004.

— Obejmuje to m.in. systemy o zdefiniowanej składce, o których jest mowa w pierwotnym dokumencie Komisji.

3.5.3 Ponadto we wniosku dotyczącym rozporządzenia wykonawczego uwzględniono inne zagadnienia horyzontalne. Są to przede wszystkim propozycje o charakterze technicznym. W ten sposób wpisy w załączniku XI zostaną rzeczywiście ograniczone wyłącznie do środków specyficznych dla poszczególnych państw członkowskich.

3.6 Komitet przyjmuje z zadowoleniem skuteczne działania na rzecz uproszczenia podejmowane przez wszystkie zainteresowane strony, które prowadzą do znacznego zmniejszenia liczby wpisów w załączniku XI w porównaniu do analogicznego załącznika VI do istniejącego rozporządzenia koordynującego 1408/71.

3.6.1 Na tej podstawie należy nadal odpowiednio badać, w szczególności w odniesieniu do ewentualnych przyszłych wniosków o wpisy w załączniku XI (m.in. ze strony Rumunii i Bułgarii w procesie akcesji), czy przedmiotem nie jest zagadnienie horyzontalne, które powinno być systemowo włączane do rozporządzenia podstawowego lub wykonawczego.

Na przykład w wielu państwach członkowskich w ramach państwowych świadczeń socjalnych istnieją klauzule ochronne przysługujące osobom, które z powodów politycznych i religijnych lub z powodu swojego pochodzenia doświadczyły uszczerbku w swych prawach w zakresie zabezpieczenia społecznego ⁽¹⁰⁾, lub szczególne przepisy odnoszące się do inwalidów wojennych, byłych jeńców wojennych, ofiar przestępstw i aktów terrorystycznych oraz osób poszkodowanych przez byłe reżimy totalitarne. Wprawdzie takie klauzule ochronne gwarantują szczególnym grupom osób ochronę wynikającą z zabezpieczenia społecznego (np. ubezpieczenie zdrowotne, świadczenia rentowe) lub świadczenia kompensacyjne, lecz z reguły nie należą do systemu zabezpieczenia społecznego. W takich przypadkach celowa byłaby odpowiednia zmiana właściwego rozporządzenia podstawowego, odnosząca się do wszystkich państw członkowskich, wyłączająca generalnie z zakresu stosowania rozporządzenia te przepisy zapewniające państwowe świadczenie lub odszkodowanie, które nie należą do systemu zabezpieczenia społecznego.

⁽¹⁰⁾ Patrz w tym zakresie zgłoszony przez Austrię wpis nr 5 do załącznika XI

3.6.2 Jednocześnie Komitet apeluje do ekspertów w poszczególnych państwach członkowskich o dokładne przeanalizowanie ich ustawodawstwa pod kątem nowych przepisów koordynujących. W razie konieczności należy zaproponować dalsze wpisy do załącznika XI w przypadkach, w których mogłyby powstać problemy ze sprawnym stosowaniem rozporządzenia 883/2004. Sytuacja, w której krajowe przepisy w dziedzinie zabezpieczenia społecznego nie są zgodne z przepisami dotyczącymi koordynacji, może pociągnąć za sobą liczne postępowania w Europejskim Trybunale Sprawiedliwości.

4. Dalsze uwagi odnoszące się do praktycznej koordynacji

4.1 Mobilność transgraniczna w Europie jest jednym z priorytetów w programie UE. To, na ile obywatele UE będą z niej korzystać, zależy w znacznej mierze od sprawnej koordynacji w zakresie zabezpieczenia społecznego. Słusznie więc oczekują oni praktycznych korzyści wynikających ze współpracy na poziomie Wspólnoty.

4.2 Zdaniem Komitetu państwa członkowskie i Komisja powinny wzmocnić działania, które przybliżą wszystkim potencjalnym użytkownikom rozporządzenia przepisy i korzyści związane z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego. Zdaniem Komitetu trzeba jak najszybciej podjąć niezbędne ku temu przygotowania. Należy popularyzować i rozbudować istniejące instrumenty w zakresie doradztwa związanego z przemieszczaniem się ⁽¹⁾.

4.3 W tym kontekście Komitet zwrócił również uwagę na konieczność wcześniejszego przygotowania pracowników instytucji zabezpieczenia społecznego do nowych przepisów i związanych z nimi aktów podstawowych. Niezbędne są odpowiednie szkolenia i warsztaty dla tych pracowników w państwach członkowskich.

4.4 W celu jak najszybszego stosowania rozporządzenia podstawowego Komitet wzywa państwa członkowskie, aby już teraz wyposażyły swoje instytucje zabezpieczenia społecznego w odpowiednie zasoby kadrowe i techniczne, tak aby umożliwić im płynne przestawienie się. Istniejące instrumenty dostępne podmiotom i użytkownikom na szczeblu krajowym — zwłaszcza sieci TRESS, które skupiają zainteresowane strony i podmioty w państwach członkowskich ⁽¹²⁾ — należy wykorzystywać do odpowiedniej oceny praktycznego stosowania rozporządzenia w poszczególnych państwach członkowskich po jego wejściu w życie.

4.5 Komitet zastrzega sobie prawo do przedstawienia w odrębnej opinii kwestii praktycznego funkcjonowania koordynacji. Chodziłoby w szczególności o ocenę, w jakim zakresie obywatele faktycznie skorzystali na przewidywanych udoskonaleniach związanych m.in. z europejską kartą ubezpieczenia zdrowotnego i z transgranicznym przemieszczaniem się.

Bruksela, 14 marca 2007 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ The Community provisions on social security — Your rights when moving within the European Union (Wspólnotowe przepisy w zakresie zabezpieczenia społecznego — prawa obywateli przemieszczających się w Unii Europejskiej): http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/publication_en.cfm?id=25 oraz baza danych MISOC dotycząca systemów zabezpieczenia społecznego w państwach członkowskich: http://ec.europa.eu/employment_social/social_protection/misoc_en.htm.

⁽¹²⁾ Training and Reporting on European Social Security (por. także: www.tress-network.org)